

SHREE SOMNATH SANSKRIT UNIVERSITY-VERAVAL

પદવિકા (DIPLOMA) પાઠ્યક્રમ

Effective from Academic Year 2020-21

Programme	Diploma (પદવિકા)	Name of Faculty	SAHITYA
Subject	સંસ્કૃત રંગમંચ	Marks	100
Paper Name	પ્રશ્નપત્ર - 1	Hours	45
Paper Code	-	Credits	3

નાટ્યશાસ્ત્રનો પૂર્વપરિચય

Course Objectives Student Teachers will be able to		- વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્રનો પૂર્વ પરિચય આપી અભિનય અને રૂપક અંગે પ્રાથમિક જાણકારી પ્રદાન કરવી. - વિદ્યાર્થીને સંસ્કૃત સંભાષણ અંગે પ્રાયોગિક પ્રશિક્ષણ (Practical Training) આપવું.		
COURSE CONTENT/SYLLABUS				
UNIT	TITLE	Marks	Hours	Credits
વિભાગ-૧ (સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા- ૬૫ ગુણ)				
1 A	નાટ્યશાસ્ત્ર- પૂર્વ પરિચય, કર્તા ભરતમુનિ સંબંધી વિવિધ મતો, નાટ્યશાસ્ત્રની સંરચના, નાટ્યશાસ્ત્રમાં નિરૂપિત એકાદશ અંગ ૧૧ (સંગ્રહ)- (૧) રસ, (૨) ભાવ, (૩) અભિનય, (૪) ધર્મી, (૫) વૃત્તિ, (૬) પ્રવૃત્તિ, (૭) સિદ્ધિ, (૮) સ્વર, (૯) આતોદ્ય, (૧૦) જ્ઞાન, (૧૧) રંગ અને તે સાથે સંકળાયેલા નાટ્યશાસ્ત્રના વિવિધ અધ્યાયો વિશે પ્રાથમિક સમજ.	20	16	1
1 B	નાટ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણે નાટ્યની ઉત્પત્તિ, સ્વરૂપ અને લક્ષણો તેમજ નાટ્યનાં વિવિધ તત્ત્વો.	15		
2 A	અભિનયની પરિભાષા, અભિનયના પ્રકાર, આંગિક, વાચિક, સાત્ત્વિક, આહાર્ય-પ્રત્યેકની વ્યાખ્યા અને વ્યાપ. સામાન્ય અભિનય અને ચિત્રાભિનય, અભિનયકલાની વિશેષતા. નૃત્ત/નૃત્ય/નાટ્યના સંદર્ભમાં અભિનય	15	13	1
2 B	રૂપકવિધાન, રૂપકની પરિભાષા, રૂપકના ભેદક તત્ત્વો, વસ્તુ, નેતા, રસ, દશરૂપકનો પૂર્વ પરિચય.	15		
વિભાગ-૨ (પ્રાયોગિક નિદર્શન- ૩૫ ગુણ)				
3	સંસ્કૃત સંભાષણ (રાષ્ટ્રિય સંસ્કૃત સંસ્થાન દ્વારા પ્રકાશિત દીક્ષા ગ્રન્થ પ્રમાણે)	30	16	1
Course Outcome		- વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્રનો પૂર્વ પરિચય આપી અભિનય અને રૂપક અંગે પ્રાથમિક જાણકારી પ્રદાન કરવી. - વિદ્યાર્થીને સંસ્કૃત સંભાષણ અંગે પ્રાયોગિક પ્રશિક્ષણ (Practical Training) આપવું.		
References:		- નાટ્યશાસ્ત્રમ્ (અધ્યાય- ૧, ૮, ૨૦) - નાટ્યશાસ્ત્રનો ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી અનુવાદ, સંદર્ભગ્રંથોની સૂચિ પ્રમાણે - સંસ્કૃત નાટકોનો પરિચય- તપસ્વી નાન્દી (પ્રકરણ-૧ સંસ્કૃત નાટક- ઉત્પત્તિ, વિકાસ અને લક્ષણો) - ભારતીય નાટ્યશાસ્ત્રની વિચાર પરંપરાઓ- તપસ્વી નાન્દી ('રૂપક' વિષયક પ્રકરણ) - ભરત નાટ્યશાસ્ત્ર- અભિનય, મહેશ પંચકલાલ (અધ્યાય- ૧ અભિનય- પરિભાષા અને પ્રકાર) - સંસ્કૃત સમ્ભાષણ દીક્ષા- રાષ્ટ્રિય સંસ્કૃત સંસ્થાન, દિલ્હી - ભરતનું નાટ્યશાસ્ત્ર-૨, ડૉ. પરીખ (નાટ્ય-ઉત્પત્તિ તથા અભિનય અને દશરૂપક વિષયક ચર્ચા)		

(Signature)

REGISTRAR,
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval, Dist. Junagadh (Gujarat)

SHREE SOMNATH SANSKRIT UNIVERSITY-VERAVAL

પદવિકા (DIPLOMA) પાઠ્યક્રમ

Effective from Academic Year 2020-21

Programme	Diploma (પદવિકા)	Name of Faculty	SAHITYA
Subject	સંસ્કૃત રંગમંચ	Marks	100
Paper Name	પ્રશ્નપત્ર - 2	Hours	45
Paper Code	-	Credits	3

આંગિક અભિનય

Course Objectives Student Teachers will be able to	વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્ર અનુસાર આંગિક અભિનય વિશે સૈદ્ધાંતિક જાણકારી તેમજ પ્રાયોગિક તાલીમ (પ્રશિક્ષણ) આપવી.			
COURSE CONTENT/SYLLABUS				
UNIT	TITLE	Marks	Hours	Credits
વિભાગ-૧ (સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા- ૬૫ ગુણ)				
1 A	આંગિક અભિનયના ત્રણ ભેદ- મુખજ અભિનય, શારીર અભિનય, ચેષ્ટાકૃત અભિનય. મુખજ અભિનય વિશે સવિસ્તાર માહિતી.	20	16	1
1 B	શારીરાભિનય- હસ્તમુદ્રાઓ, ઉરઃકર્મ, પાશ્વભેદ, ઉદરભેદ, કટિભેદ, ઊરુભેદ, જંઘાભેદ તથા પાદકર્મ વિશે સવિસ્તાર માહિતી.	15		
2 A	ચેષ્ટાકૃત અભિનય- નૃત્ય તથા નાટ્યના સંદર્ભમાં. ચારીવિધાન અને ગતિપ્રચાર- સામાન્ય અભિનય તેમજ ચિત્રાભિનય અંતર્ગત આંગિક અભિનય.	30	13	1
વિભાગ-૨ (પ્રાયોગિક નિદર્શન- ૩૫ ગુણ)				
3 A	મુખજ અભિનય, શારીર અભિનય તથા ચેષ્ટાકૃત અભિનયનું પ્રાયોગિક નિદર્શન તેમજ અભ્યાસ.	20	16	1
3 B	સંસ્કૃત રૂપકોમાં આંગિક અભિનય સૂચક રંગનિર્દેશો અને તેમાં ત્રણેય પ્રકારના આંગિક અભિનયનો સમન્વિત વિનિયોગ.	15		
Course Outcome	વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્ર અનુસાર આંગિક અભિનય વિશે સૈદ્ધાંતિક જાણકારી તેમજ પ્રાયોગિક તાલીમ (પ્રશિક્ષણ) આપવી.			
References:	- નાટ્યશાસ્ત્રમ્ (અધ્યાય- ૮-૧૩), આંગિક અભિનય અધ્યાય-૨૪, ૨૬ (સામાન્યાભિનય, ચિત્રાભિનય) - નાટ્યશાસ્ત્રનો ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી અનુવાદ, સંદર્ભગ્રંથોની સૂચિ પ્રમાણે - ભરત નાટ્યશાસ્ત્ર- અભિનય, મહેશ પંચકલાલ (અધ્યાય-૨ આંગિક અભિનય, પ્રકરણ ૩ થી ૮) - ભરતમુનિ નિરૂપિત અભિનય અને સંસ્કૃત નાટક, મહેશ પંચકલાલ (આંગિક અભિનયના ત્રિવિધ વિનિયોગ વિષયક પ્રકરણ) - ભારતીય નાટ્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- તપસ્વી નાન્દી (અભિનય વિષયક પ્રકરણ) - ભરતનું નાટ્યશાસ્ત્ર-૨, ડો. પરીખ (અભિનય વિષયક ચર્ચા)			

REGISTRAR,
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval, Dist. Junagadh (Gujarat)

SHREE SOMNATH SANSKRIT UNIVERSITY-VERAVAL

પદવિકા (DIPLOMA) પાઠ્યક્રમ

Effective from Academic Year 2020-21

Programme	Diploma (પદવિકા)	Name of Faculty	SAHITYA
Subject	સંસ્કૃત રંગમંચ (અભિનય)	Marks	100
Paper Name	પ્રશ્નપત્ર - 3	Hours	45
Paper Code	-	Credits	3

વાચિક અભિનય અને સાત્ત્વિક અભિનય

Course Objectives Student Teachers will be able to		વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્ર અનુસાર વાચિક અને સાત્ત્વિક અભિનય વિશે સૈદ્ધાંતિક જાણકારી તેમજ પ્રાયોગિક તાલીમ (પ્રશિક્ષણ) આપવી.		
COURSE CONTENT/SYLLABUS				
UNIT	TITLE	Marks	Hours	Credits
વિભાગ-૧ (સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા- ૬૫ ગુણ)				
1 A	પાઠ્યગુણ વિધાન- સ્વર અને વ્યંજનોનાં ઉચ્ચારણ સ્થાન. શ્વસનપ્રક્રિયા અને શ્વસનનિયંત્રણ. પાઠ્યગુણ- સાત સ્વર, ત્રણ સ્થાન, ચાર વર્ણ, બે પ્રકારના કાકુ, છ પ્રકારના અલંકાર અને પાંચ પ્રકારના અંગ.	20	16	1
1 B	નાટ્યશાસ્ત્ર નિરૂપિત વિશિષ્ટ નાટ્યોક્તિઓનાં લક્ષણ. આકાશવચન, આત્મગત, જનનિતક, અપવારિતક.	15		
2 A	સાત્ત્વિક અભિનય- વિવિધ સ્થાયી, સંચારી તથા સાત્ત્વિક ભાવોનું સ્વરૂપ. પ્રત્યેક 'ભાવ'ના વિભાવ તેમજ અનુભાવ અને રસનિષ્પત્તિમાં તેમની ભૂમિકા. 'રસ'ના વિવિધ પ્રકાર.	30	13	1
વિભાગ-૨ (પ્રાયોગિક નિદર્શન- ૩૫ ગુણ)				
3 A	વાચિક અભિનય સંબંધી વિવિધ પાઠ્યગુણો તથા સાત્ત્વિક અભિનય અંતર્ગત વિવિધ ભાવોનું પ્રાયોગિક નિદર્શન અને અભ્યાસ.	15	16	1
3 B	સંસ્કૃત રૂપકોમાંથી લેવામાં આવેલ વિવિધ ઉક્તિઓ- આકાશવચન, આત્મગત, જનનિતક તથા અપવારિતકમાં વાચિક તથા સાત્ત્વિક અભિનયનો વિનિયોગ.	20		
Course Outcome		વિદ્યાર્થીને નાટ્યશાસ્ત્ર અનુસાર વાચિક અને સાત્ત્વિક અભિનય વિશે સૈદ્ધાંતિક જાણકારી તેમજ પ્રાયોગિક તાલીમ (પ્રશિક્ષણ) આપવી.		
References:		- નાટ્યશાસ્ત્રમ્ (અધ્યાય- ૬ (રસાધ્યાય), ૭ (ભાવાધ્યાય), ૧૯ (સમ્બોધન તથા કાકુસ્વર), ૨૬ (ચિત્રાભિનય- આકાશમાપિત વગેરે) - નાટ્યશાસ્ત્રનો ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી અનુવાદ, સંદર્ભગ્રંથોની સૂચિ પ્રમાણે - ભરત નાટ્યશાસ્ત્ર- અભિનય, મહેશ ચંપકલાલ (અધ્યાય-૩ વાચિક અભિનય, પ્રકરણ ૧૦, ૧૧ અને અધ્યાય-૪ સાત્ત્વિક અભિનય, પ્રકરણ ૧૨, ૧૩) - ભારતીય નાટ્યશાસ્ત્રની વિચારપરંપરાઓ- તપસ્વી નાન્દી (રસ, ભાવ, પાઠ્યગુણ વિષયક પ્રકરણ) - ભરતનું નાટ્યશાસ્ત્ર-૨, છો. પરીખ (પાઠ્યગુણ, વાચિક અભિનય વિષયક ચર્ચા)		

(Signature)

REGISTRAR,

**Shree Somnath Sanskrit University
Veraval, Dist. Junagadh (Gujarat)**